Redacțiunea, Administrațiunea și Tipografia:
BRAȘOVU, piața mare, Târgulŭ Inului Nr. 30.
Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. Manuscripte nu se retrimitŭ.

Birourile de anunciurĭ:
Brașovu, piața mare, Târgulŭ Inului Nr. 30.

Inserate mai primescŭ în Viena R. Mosse, Haasenstein & Vogler (Otto Maas), H. Schalek, Alois Herndel, M. Dukes, A. Oppelik, J. Danneberg; în Budapesta: A. V. Goldberger, Eckstein Bernat; în Frankfurt: G. L. Daube; în Hamburg: A. Steiner.
Prețulŭ inserțiunilorŭ: o seria garmond pe o colónă 6 cr. și 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicări mai dese după tarifa și învoială.
Reclame pe pagina a III-a o seriă 10 cr. v. a. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEĬ.

ANULŬ LVI.

„Gazeta“ ese în fiă-care di
Abonamente pentru Austro-Ungaria.
Pe un anŭ 12 fl., pe șése lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl.
N-rii de Duminecă 2 fl. pe anŭ.

Pentru România și străinătate:
Pe unŭ anŭ 40 franci, pe șése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 franci.
Se prenumără la tóte oficiele poștale din întru și din afară și la dd. colectorĭ.

Abonamentulŭ pentru Brașovŭ
a administrațiune, piața mare, Târgulŭ Inului Nr. 30 etagiulŭ I.: pe unŭ anu 10 fl., pe șése lunĭ 5 fl., pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusulu în casă: Pe unŭ anŭ 12 fl., pe 6 lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl. Unŭ esemplarŭ 5 cr. v. a. séu 15 banĭ. Atâtŭ abonamentele câtŭ și inserțiunile suntŭ a se plăti înainte.

Nr. 174. | Brașovŭ, Lunĭ-Marțĭ, 10 (22) Augustŭ | 1893.

Reflecsiunĭ ungurescĭ

în ajunulŭ serbării sfantului Stefan.

In ajunulŭ serbărei Sf. Stefanŭ, foile ungurescĭ facŭ reflexiunile lorŭ, dictate de îngrijirile, ce le cuprinde pentru viitorulŭ „națiuneĭ“.

Acestŭ viitorŭ li-se presentă adĭ într'o lumină puținŭ îmbucurătóre. Nu'sŭ mulțămite nicĭdecum cu starea de față a lucrurilorŭ și optimismulŭ, cu care judecau ele acésta stare mai înainte a făcutŭ locŭ unei disposițiunĭ aprópe pesimiste. Lucrulŭ se esplică fórte ușorŭ, decă vomŭ avé în vedere faptulŭ, de care suntŭ adĭ convinșĭ și contrarii noștri, că ei nicĭ-odată nu au fostŭ așa de isolațĭ și încunjurațĭ de atâta nemulțumire, ca acum, în nisce momente, când erau mai înclinațĭ a se crede ajunșĭ la culmea puterii lorŭ.

Este dér posomorîtă icóna, ce o desfășură foile guvernamentale, nu mai puținŭ ca cele opoziționale înaintea ochilorŭ „patrioțilorŭ“ cătră carĭ se adreséză.

Foile guvernamentale manifestă aceeașĭ neliniște, ca și cele opoziționale și vomŭ cita adĭ părerea celorŭ mai de căpeteniă dintre ele, a guvernamentalului „Pester Lloyd“ și a opoziționalului „Egyetértés“.

Se vedemŭ mai întâiu, ce cugetărĭ a deșteptatŭ serbarea S lui Stefanŭ între cei dela fóia opoziționalā kossuthistă:

„Orĭ încătrău ne aruncămŭ pri-
„virile — dice Egyetértés“ — nu
„vedemŭ, ce ni-ar plăcé se vedemŭ.
„Necazurĭ grele de totŭ felulŭ se
„grămădescŭ; stările publice deș-
„téptă pe totŭ loculŭ presimțirĭ ne-
„gre. *Nu este liniște, nu e pace în țéră.*
„Spiritulŭ publicŭ e bolnăviciosŭ și
„acésta se arată în aparițiunĭ fórte
„îngrijitóre.... Se vĕdŭ pretutindenĭ
„urmele unui sistemŭ de guvernare
„păgubitorŭ, ușuraticŭ, superficialŭ
„și corpulŭ întregŭ alŭ statului un-
„garŭ e plinŭ de rănĭ grave. Inza-
„darŭ așteptămŭ vindecare; în za-
„darŭ sperămŭ, căcĭ tóte mergŭ pe
„văgașulŭ vechiului sistemŭ și în
„locŭ ca stările se se îmbunătățéscă
„ele devinŭ tóte mai slabe, totŭ mai
„posomorîte. In țera întrégă se agită
„*lupte de naționalitate.* Statulŭ maghiarŭ
„este plinŭ de dușmanĭ carĭ amenință
„cu nimicire constituția de 900 de
„anĭ a statului Sf. Ștefanŭ. Statulŭ
„maghiarŭ se pregătesce se serbeze
„esistența sa de-o miiă de anĭ, ér uni-
„tatea statului di de di este totŭ mai
„mult amenințată și autoritatea-i știr-
„bită. Una după alta urméză peri-
„colele, carĭ amenință pacea internă
„a țĕrii. Guvernulŭ nostru, ca și
„când și-ar fi pierdutŭ orĭ-ce simțŭ
„pentru interesele marĭ ale statului,
„privesce cu indiferență la munca
„négră a curentelorŭ amenințătóre...“

Multŭ mai lămuritŭ se esprimă asupra situațiunei guvernamentalulŭ „Pester Lloyd“. S'ar păré chiar unŭ momentŭ, că acéstă fóiă, care — precum bine a observatŭ mai deunădĭ „Vaterland“ din Viena — a nutritŭ necurmatŭ șovinismulŭ masselorŭ cu tonulŭ ei ațîțător și vătămător față cu naționalitățile și care împreună cu întregŭ partidulŭ guvernului și cu fișpanii a statŭ în fruntea acelei „mișcărei demagogice“ maghiare, ce o înspăimêntă astădĭ, s'ar păré, dicemŭ, că acéstă fóiă ar fi pe cale de a se mai cuminți. Dér se o lăsămŭ se vorbéscă ea însă-șĭ:

„Ce folosesce—esclamă „Pester
„Lloyd“ — procesiunea solemnelă
„cu mâna sfințită a regelui Ștefanŭ,
„cu tótă pompa și strălucirea ei,
„décă patima urei și a desbinărei
„têrĕsce prin strade moștenirea spi-
„rituală a regelui Ștefanŭ? Ce ne
„ajută îngenunchiarea înaintea re-
„licuiei, décă ideile, alŭ căreia sim-
„bolŭ ar trebui se fiă ea, suntŭ tă-
„găduite de milióne de cetățenĭ ai
„patriei nóstre?! Amenință se se
„pérdă cu totulŭ nexulŭ dintre for-
„mațiunea actuală a raporturilorŭ
„nóstre politice și dintre tradițiunĭ,
„carĭ prin vécurĭ plinĭ de eveni-
„mente au susținutŭ statulŭ ungarŭ,
„în mijloculŭ vijeliilorŭ celorŭ mai
„pustiitóre istorice“...

Fóia guvernului găsesce acum deodată, că „generația de față părăsesce vechile și probatele cărărĭ și pășesce pe cărărĭ nouĕ, ce au fostŭ totdéuna evitate de antecesorĭ“..... Fatalele aparițiunĭ ale timpului de față le vede ea în mișcarea naționalităților și în continuatele escese ale spiritului șovinistŭ din patriă. Aceste rele, ce se condiționéză unulŭ pe altulŭ, forméză simptomele periculóse de bólă, ce se manifestă în viéța publică a Ungariei.

Se înțelege, că „P. Lloyd“ consideră ca cea mai „uriciósă și periculósă“ din aceste douĕ aparițiunĭ „asaltulŭ naționalităților în contra ideei de statŭ maghiarŭ“.

Urméză după acésta o espunere de idei, cu obicĭnuita falsificare a istoriei, prin care „P. Lloyd“ vrea se dovedéscă, că Ungurii au fostŭ totdéuna mai cultĭ și mai puternicĭ, și că décă n'au absorbitŭ până acum naționalitățile, causa este, că n'ar fi avutŭ nicĭ-odată acésta intențiune și că au sciutŭ se resiste ispitelorŭ unui „*regnum unius linguae*“, dér că în schimbŭ s'au așteptatŭ, că naționalitățile vorŭ fi recunoscĕtóre pentru „toleranța națională ne mai pomenită, ce au întimpinat'o din partea lorŭ de o miiă de anĭ“. Oare acésta ideă generósă de toleranță se fiă de adĭ încolo unŭ isvorŭ de stricăciune și nenorocire pentru națiunea maghiară? Nu, „P. Lloyd“ nu se póte da unei cugetărĭ atâtŭ de pessimiste, ci e convinsŭ, că politica de față a naționalităților isvoresce numai dintr'o „rĕtăcire trecĕtóre“, care într'unŭ timpŭ nu prea depărtatŭ va ceda unei judecățĭ mai înțelepte.

Până atuncĭ fóia guvernului află de bine a ne mai desfășura încă odată icóna periculelorŭ, ce ne-ar amenința din partea Rusismului și dice, că pentru politica de statŭ nu rĕmâne alta decâtŭ „a urma o *atitudine expectativă*, démnă, respectândŭ valórea suverană a legilorŭ, dér ne lăsândŭ a fi scosŭ din țîținĭ prin nicĭ o provocațiune“.

Și acum trece la provocațiunile șovinismului, „care în pornirile sale nebune vrea se assimileze peste nópte popórele resistente“, Vorŭ fi de lipsă retorsiunĭ față cu șovinismulŭ—dice „P. Lloyd“, „trebue se dămŭ peptŭ și cu elŭ bărbătesce“, „căcĭ și elŭ pĕcătuesce în contra moștenirei spirituale a aceluia, care a creatŭ acestŭ statŭ“.

„Și șovinismulŭ.... apeléză l'a
„patimele masselorŭ, pe carĭ caută
„ale aprinde cu ațîțărĭ și ale mobi-
„lisa cu suspiționărĭ. Pentru elŭ pa-
„triotismulŭ e una cu intoleranța și
„zelulŭ naționalŭ e numai unŭ si-
„nonimŭ pentru pofta de prigonire.
„Aceea, la ce nisuesce, este domnirea
„instinctelorŭ vulgare, este „canaillo-
„crația“, cum o numescŭ Francesii
„în terminologia lorŭ cea mai nouĕ
politică“.

„Netoleranța șovinistică provócă netoleranța naționalităților, ațîțările ei nascŭ agitațiunile pe cealaltă parte și așa isbucnescŭ certele și zîzaniile interne, carĭ subminéză țéra. Ca se înceteze aceste, viéța publică are lipsă de unŭ *adéncŭ și estinsŭ procesŭ de purificare*“..

Ai crede, că cetescĭ reflexiunĭ de-ale lui Ludovicŭ Mocsary, dér suntŭ în adevĕlŭ reflexiunile lui „Pester Lloyd“, care nu de multŭ ișĭ bătea jocŭ cu atâta perfidiă de „ilusiunile și fantasmagoriile“ lui Mocsary.

Insĕ nu vorbele frumóse hotă-

FOILETONULŬ „GAZ. TRANS.“

„Trădătorĭ de patriă!“

„......Au vedut'ațĭ óre pisica lătrândŭ pentru hatîrulŭ cânelui, orĭ cânele mieunândŭ de dragulŭ pisicei? Dér natura solidă a Germanului nu stă în altŭ raportŭ cu cea ușuratecă a Velșului, decâtŭ cânele cu pisica, și voi totușĭ, mai iraționalĭ de câtŭ dobitócele, îi imitațĭ limba“.

Moscherosch cătră conaționalii sĕi la 1650.

Cu tótă îmbulzéla de materiă, ce avemŭ, mai revenimŭ odată asupra broșurei lui Pituk. Amŭ reprodusŭ, ce e dreptŭ, până acuma multe bazaconii din ea, dér totŭ au mai rĕmasŭ; au rĕmasŭ tóte câte încă nu le-amŭ amintitŭ, și aceste nu suntŭ puține, căcĭ broșura întrégă e o bazaconiă.

„Cine ar fi credutŭ — scrie Pituk — „că Șincai și soții lui, când s'au întorsŭ dela Roma, vorŭ desvolta o astfelŭ de reacțiune în contra patriei și a limbei nóstre, încâtŭ astădĭ e aprópe imposibilŭ a stîrpi din Valachime principiile lorŭ nepatriotice, păgâne. Poporulŭ acesta, odinióră nomadŭ, care era cunoscutŭ prin munții Balcanului sub nume de „*ciobanĭ*“, cine ar fi credutŭ se ajungă din „*Vlachĭ*“ (Blochĭ), ce erau, la renumele cu care se laudă acuma. că suntŭ adecă strănepoții lui Romulŭ și Remŭ, descendenții lui Traianŭ, care i-a colonisatŭ aicĭ de sub cerulŭ seninŭ alŭ Italiei? Ce se ține de limba nóstră națională (Până aci vorbia stropșitulŭ de limba maghiară, ca de limba lui națională, acuma pângăresce pe cea română. — R.), care mai multŭ de jumĕtate (De ce nu întrégă?—R) e plină de elemente maghiare, ér ce rĕmâne, e unŭ amestecŭ din limba dacică, latină, grecă, slavă și din alte limbĭ; cine ar fi credutŭ, că acea limbă în urma sofismelorŭ preoților gr. catolicĭ întorșĭ din Roma. se șĭ vindice dreptulŭ de a fi considerată de limbă română“.

„Episcopulŭ Papp Szilágyi 'șĭ uită de aceea, că o parte însĕmnată a credincioșilorŭ sĕi e maghiară, elŭ ișĭ adresă circularele sale numai cătră credincioșii sĕi Valachĭ.

„Cine nu șĭ aduce aminte de Esc. Sa Vasile Erdélyi, fostŭ episcopŭ de Oradea, care în epoca Bach a căpĕtatŭ, pentru spionările sale rangulŭ de baronŭ și crucea S-tului Ștefanŭ.

„Unde amŭ sta noi, décă n'am sci, că aceste utopii le-au combătutŭ la timpulŭ sĕu, cu argumente neresturnabile, Roesler, Miklosich, Hunfalvy, Réthy, *Moldovan* Gergely, *Alexi* și alțĭ savanțĭ ai noștri“. (De acum înainte istoricii se vorŭ provoca și la argumentele *savantului* Pituk. Tres faciunt colegium. — R.)

„La ce gradŭ înaltŭ de cultură ar fi astădĭ națiunea valahă, décă corifeii ei orbițĭ n'arŭ fi causatŭ o astfelŭ de decadință cu fantasmagoriile lorŭ! Prin alipirea cătră limba maghiară, ce terenŭ ar fi ocupatŭ ea în tóte direcțiunile!...

„Dér décă *limba liturgică* a unițilorŭ noștri din Ungaria ar fi fostŭ *maghiară, óre desbrăcatu s'ar fi ei prin acésta de naționalitatea lorŭ?*“ (Mai la dealŭ, pag. 8 identificându se cu Maghiarii scrie. „Factorulŭ principal alŭ naționalității nóstre e limba nóstră națională!“ Apoi se mai dică cineva, că nu e nebunŭ!—R)

„Națiunea valachă nu era odinióră atâtŭ de decădută, atuncĭ adecă când născea pe unŭ Oláh, pe Uniadescii și Chinizescii. Atuncĭ Valachii gr. cat. n'au fostŭ, nicĭ n'au pututŭ se fiă maghiarofagĭ, căcĭ stăteau sub jurisdicțiunea Episcopilorŭ latinĭ. (Pe vremea aceea nicĭ nu esistau gr. catolicĭ, ér de acolo, că Episcopii latinĭ luau decime dela Românĭ și-i băgau în jugŭ, numai după logica lui Pituk urméză, că Românii n'au pututŭ fi maghiarofagĭ. Credemŭ, că tocmai contrarulŭ urméză — Red.)

„D-deule mare! care décă te miscĭ se sgudue bĕtrânulŭ pămêntŭ, i-se cutremură polii și care porțĭ grijă de imperii marĭ, ce s'arŭ fi întêmplatŭ din popórele de aicĭ, décă n'ai fi dăruitŭ țéra acésta, dela Carpațĭ până la Adria, națiunei maghiare viteze?.... *Ar fi peritŭ naționalitățile de aicĭ pentru tot-déuna.* Și când veniau torentele mongolescĭ și tătărescĭ.... décă sabia lui Uniade, (despre care pe pagina anterióră constatase, că e Românŭ. — R.) n'ar fi strălucitŭ la Belgradŭ, décă n'ar fi crescutŭ eroi din șirulŭ Maghiarilorŭ: *óre ar trăi astădĭ națiunea valahă*, care șĭ-a păstratŭ libertatea cu prețulŭ sângelui Maghiarilorŭ. Ar trăi ea óre, întrebŭ? Nicĭ-odată? Posteritatea i-ar cunósce numele ingratŭ numai din cronice. (Se vede, că Pituk nicĭ ideiă n'are de istoriă, nu scie că înșișĭ Papii au